ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук
_____ Святослав КОРСАКЕВИЧ
«28» серпня 2025 р.

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.
Заступник завідувач кафедри
_____ Віра СИНЯКОВА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «НЕЙРОПСИХОЛОГІЯ ТА КОГНІТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ»

Галузь знань:	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність:	С4 Психологія
Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий) рівень
Освітня кваліфікація:	доктор філософії з психології
Освітньо-наукова програма:	Психологія

Київ – МАУП – 2025

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Нейропсихологія та когнітивні дослідження у сучасній психології
Шифр і назва спеціальності	С4 Психологія
Освітньо-наукова програма	Психологія
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	вибіркова (компонент вибіркової складової ОНП)
Кількість кредитів і годин	3 кредити ЄКТС / 90 годин. Лекції: 10 годин; практичні (семінарські) заняття: 20 годин; самостійна робота: 60 годин
Термін вивчення дисципліни	2 курс, III семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	залік
Сторінка дисципліни на сайті	

Структура курсу

Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Нейропсихологія та когнітивні дослідження у сучасній психології» належить до вибіркових освітніх компонентів освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності С4 «Психологія». Курс формує в аспірантів цілісне уявлення про мозкові механізми психічної діяльності та про сучасні когнітивні дослідження як одну з провідних міждисциплінарних галузей психологічної науки. Дисципліна поєднує теоретичні засади нейропсихології (принципи мозкової організації вищих психічних функцій) із сучасними парадигмами й методами когнітивної науки та когнітивної нейронауки. Курс розвиває методологічну культуру дослідника, розширює його науковий світогляд і надає інструментарій для проєктування нейрокогнітивних досліджень у межах власної дисертаційної проблематики.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: мозкові механізми та закономірності організації вищих психічних функцій, а також сучасні теорії, парадигми й методи дослідження когнітивних процесів у нейропсихології, когнітивній психології та когнітивній нейронауці.

Мета курсу: сформувати в аспірантів передові концептуальні знання про нейропсихологічні та когнітивні засади психічної діяльності й виробити вміння критично аналізувати сучасні нейрокогнітивні дослідження та застосовувати відповідні підходи й методи у власному науковому дослідженні.

Завдання навчальної дисципліни:

– сформувати систему знань про предмет, історію та місце нейропсихології й когнітивної науки в сучасній психології;

– розкрити принципи мозкової організації вищих психічних функцій та поняття нейропсихологічного фактора й синдрому;

– ознайомити з методами нейропсихології та нейровізуалізації (ЕЕГ, фМРТ, МЕГ) і їх дослідницькими можливостями;

– сформувати уявлення про сучасні парадигми й моделі когнітивної психології та когнітивної нейронауки;

– розвинути вміння критично аналізувати сучасні нейрокогнітивні дослідження когнітивних процесів;

– сформувати навички проєктування нейрокогнітивного дослідження з дотриманням етики й принципів відкритої науки.

Пререквізити навчальної дисципліни: «Методологія і дизайн наукових досліджень у психології», «Сучасні парадигми та міждисциплінарність у психології», а також знання із загальної, експериментальної психології, психофізіології та анатомії ЦНС, здобуті на попередніх рівнях вищої освіти.

Постреквізити навчальної дисципліни: наукова складова освітньо-наукової програми (підготовка дисертаційного дослідження та наукових публікацій за нейрокогнітивною проблематикою), інші вибіркові компоненти дослідницького спрямування.

Примітка. Дисципліна є вибірковим освітнім компонентом; її обсяг, семестр вивчення та закріплені за нею програмні компетентності й результати навчання визначаються під час унесення дисципліни до каталогу вибіркових навчальних дисциплін і можуть уточнюватися відповідно до індивідуальної освітньої траєкторії здобувача.

Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК1. Здатність виокремлювати, систематизувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження. СК6. Здатність застосовувати нові технології та інструменти, сучасні цифрові технології, бази даних та інші ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та викладацькій діяльності. СК9. Здатність здійснювати міждисциплінарне дослідження психологічних феноменів в умовах криз, соціальних трансформацій та невизначеності, розробляти практико-орієнтовані моделі психологічної підтримки й стійкості на основі доказових підходів.
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання щодо обраної для дослідження проблеми у сфері психології / на межі предметних галузей, а також дослідницькі уміння, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з психології. ПРН3. Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, формулювати і перевіряти гіпотези, визначати чинники та тенденції функціонування й розвитку

	особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження. ПРН5. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, статистичні методи аналізу даних, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи, розробляти інноваційні дослідницькі методики у сфері психології, перевіряти їх ефективність.

Зміст навчальної дисципліни

Форма підсумкового контролю — залік.

Методи навчання: проблемна та оглядова лекція, лекція-візуалізація, лекція-дискусія; семінар-дискусія, науковий колоквіум; аналіз наукових джерел, нейрокогнітивних досліджень і клінічних кейсів; порівняльний аналіз концепцій і моделей; проєктно-дослідницький метод; методи розвитку критичного та дослідницького мислення; підготовка й публічний захист аналітичних оглядів; інтерактивні методи (мозковий штурм, дебати, синтез думок).

Методи оцінювання: усний контроль (опитування, доповідь, участь у дискусії); письмовий контроль (аналітичний огляд, есе); тестовий контроль (модульні контрольні роботи); презентація й захист індивідуального науково-дослідного завдання; самоконтроль і взаємооцінювання.

Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Лекції, год.	Практичні (семінарські), год.	Самост. робота, год.
Змістовий модуль 1. Нейропсихологія: теоретичні засади та методи				
Тема 1.	Нейропсихологія як наука: предмет, історія, галузі та місце в сучасній психології.	2	2	7
Тема 2.	Мозкова організація вищих психічних функцій. Теорія системної динамічної локалізації; три структурно-функціональні блоки мозку.	1	3	8
Тема 3.	Нейропсихологічний фактор і синдром. Нейропсихологія уваги, пам'яті, мовлення, мислення та довільних рухів.	1	3	8
Тема 4.	Методи нейропсихології та нейровізуалізації (ЕЕГ, фМРТ, МЕГ, ТМС). Функціональна асиметрія мозку та нейропластичність.	2	2	7
Модульна контрольна робота 1				
Змістовий модуль 2. Когнітивні дослідження у сучасній психології				
Тема 5.	Когнітивна психологія та когнітивна наука: предмет, парадигми, моделі переробки інформації.	1	3	8

Тема 6.	Сучасні дослідження когнітивних процесів: увага, сприймання, пам`ять, мислення та прийняття рішень.	1	3	7
Тема 7.	Когнітивна нейронаука: методи, нейронні кореляти, втілене та соціальне пізнання.	1	2	7
Тема 8.	Експериментальні парадигми й методи когнітивних досліджень. Прикладні напрями та проєктування нейрокогнітивного дослідження.	1	2	8
Модульна контрольна робота 2				
Разом:		**10**	**20**	**60**

Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

Для якісного викладання та опанування курсу використовуються: навчальні аудиторії, обладнані мультимедійним проєктором і комп'ютером; доступ до мережі Інтернет (у т. ч. безкоштовна мережа Wi-Fi); наукова бібліотека Академії та доступ до передплачених наукометричних баз (Scopus, Web of Science) і повнотекстових ресурсів. Використовується офіційний сайт МАУП (http://maup.com.ua), система дистанційного навчання Академії (Moodle), програмне забезпечення для роботи з науковими джерелами й даними, демонстраційні матеріали нейровізуалізації та онлайн-платформи для відеокомунікації (Zoom, Google Meet).

Форми і методи контролю

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий (семестровий).

Поточний контроль здійснюється під час практичних (семінарських) занять і має на меті систематичну перевірку розуміння й засвоєння теоретичного матеріалу, уміння застосовувати знання під час виконання дослідницьких завдань. Формами поточного контролю є: усна доповідь та участь у науковій дискусії; аналіз наукових джерел і кейсів; виконання завдань для самостійної роботи; підготовка тез і конспектів наукових текстів; виконання й захист індивідуального науково-дослідного завдання (аналітичного огляду).

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, повідомлення); письмовий контроль (аналітичний огляд, есе, письмовий виклад матеріалу); тестовий контроль; презентація результатів самостійної роботи; спостереження; проблемні ситуації.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі заліку. Залік виставляється за результатами накопичення рейтингових балів за поточну навчально-пізнавальну діяльність, дві модульні контрольні роботи та індивідуальне науково-дослідне завдання. Здобувач допускається до заліку за умови виконання всіх передбачених видів робіт. Дисципліна вважається зарахованою, якщо здобувач набрав не менше ніж 60 балів зі 100.

Система оцінювання та вимоги

Система оцінювання ґрунтується на принципах об'єктивності, прозорості, гнучкості та високої диференціації. Оцінювання результатів навчання здійснюється за модульно-рейтинговою системою із застосуванням 100-бальної шкали. Максимальна кількість балів, яку може накопичити здобувач за всі види навчальної роботи, становить 100.

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі

Вид навчальної роботи	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	ІНДЗ	Разом
Робота на практичних (семінарських) заняттях і самостійна робота	20	20	—	40
Модульна контрольна робота	20	20	—	40
Індивідуальне науково-дослідне завдання (аналітичний огляд)	—	—	20	20
Разом	**40**	**40**	**20**	**100**

Розподіл балів. Розділ передбачає накопичення балів окремо за поточну діяльність (до 80 балів: 40 — модульні контрольні роботи, 40 — робота на заняттях і самостійна робота) та за індивідуальне науково-дослідне завдання (до 20 балів). Мінімальна сума балів, за якої дисципліна вважається зарахованою, становить 60.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи. Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі. Оцінювання: «відмінно» (A) — правильно виконано понад 90 % завдань; «дуже добре» (B) — 82–89 %; «добре» (C) — 75–81 %; «задовільно» (D) — 68–74 %; «достатньо» (E) — 60–67 %; «незадовільно» (FX) — менше 60 %. Відсутність роботи — 0 балів.

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання (аналітичного огляду). Оцінюються: обґрунтованість вибору теми та її зв'язок із дослідницькою проблемою аспіранта; повнота й актуальність опрацьованих джерел (у т. ч. англомовних та проіндексованих у Scopus / Web of Science); коректність аналізу нейропсихологічних і когнітивних концепцій та методів; наявність елементів критичного аналізу та власної наукової позиції; дотримання академічної доброчесності й правил оформлення; якість публічної презентації.

Заохочувальні (бонусні) бали. За участь у наукових конференціях, наукових семінарах, підготовку публікацій за тематикою дисципліни здобувачеві за рішенням кафедри можуть нараховуватися заохочувальні бали. Заохочувальні бали не включаються до основної таблиці розподілу балів; один захід є підставою для нарахування балів лише за один найбільш значущий освітній компонент.

Зведена шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для іспиту)	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	дуже добре	зараховано
75–81	C	добре	зараховано

68–74	D	задовільно	зараховано
60–67	E	достатньо	зараховано
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності. Викладання дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності відповідно до Закону України «Про освіту» та нормативних документів Академії https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/akademichna-dobrochesnist.html. Усі роботи (аналітичні огляди, есе, презентації, тези) мають бути оригінальними та авторськими, супроводжуватися коректними посиланнями на першоджерела. Порушеннями академічної доброчесності вважаються академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. За порушення передбачено академічну відповідальність згідно з нормативними документами Академії: повторне проходження оцінювання та / або повторне вивчення відповідного освітнього компонента.

Політика щодо відвідування та запізнень. Відвідування занять є обов'язковим. У разі пропуску здобувач самостійно опрацьовує матеріал і відпрацьовує пропущені заняття у визначений викладачем спосіб. Систематична активна робота на заняттях враховується під час підсумкового оцінювання.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Завдання виконуються у встановлені терміни. Роботи, подані з порушенням дедлайну без поважних причин, можуть оцінюватися зі зниженням балів. Перескладання незадовільних результатів здійснюється у порядку, визначеному нормативними документами Академії https://drive.google.com/file/d/1WqTVIzoBYxjlu3q0UPXsjU4oFT726Cd1/view.

Політика щодо оскарження. Здобувач має право на вмотивоване оскарження результатів оцінювання у порядку, визначеному нормативними документами Академії, звернувшись до викладача, завідувача кафедри або гаранта освітньо-наукової програми https://maup.com.ua/assets/files/yakist/studcentr/polozhennya-pro-sistemu-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-zdobuvachiv-vishhoi-osviti.pdf.

Політика використання цифрових інструментів та інструментів штучного інтелекту. Використання цифрових інструментів і генеративного штучного інтелекту допускається як допоміжний засіб пошуку й опрацювання інформації за умови прозорого декларування такого використання, критичної перевірки результатів і збереження авторства та відповідальності здобувача за поданий матеріал https://drive.google.com/file/d/1r74_4CHxDx1bpAvw8X4AvaqLSGWbyaYd/view.

Політика сталого розвитку. Викладання дисципліни узгоджується із Цілями сталого розвитку ООН (Sustainable Development Goals) та принципами відповідальної

науки https://sustainability.maup.com.ua/. Зміст курсу безпосередньо співвідноситься з Ціллю 3 «Міцне здоров'я та благополуччя» (нейрокогнітивні засади психічного здоров'я та когнітивного функціонування), Ціллю 4 «Якісна освіта» (формування дослідницької культури науковця) та Ціллю 9 «Промисловість, інновації та інфраструктура» (розвиток інноваційних і міждисциплінарних досліджень). Під час навчання заохочується соціальна відповідальність дослідника, врахування етичних аспектів нейродосліджень, дотримання принципів відкритої науки, доброчесного й ощадливого використання ресурсів (пріоритет електронних матеріалів і безпаперового документообігу), інклюзивність, гендерна рівність і повага до різноманіття учасників освітнього процесу.

Методичне забезпечення навчальної дисципліни

Навчально-методичне забезпечення дисципліни включає: силабус дисципліни; конспект (тексти) лекцій; методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять; методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів; демонстраційні матеріали; банк завдань для модульних контрольних робіт; перелік питань до заліку (додаток 1).

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Ward J. The Student's Guide to Cognitive Neuroscience. 4th ed. London : Routledge, 2020. 656 p.

2. Gazzaniga M. S., Ivry R. B., Mangun G. R. Cognitive Neuroscience: The Biology of the Mind. 5th ed. New York : W. W. Norton & Company, 2019. 736 p.

3. Eysenck M. W., Keane M. T. Cognitive Psychology: A Student's Handbook. 8th ed. London : Psychology Press, 2020. 968 p.

4. Kolb B., Whishaw I. Q. Fundamentals of Human Neuropsychology. 8th ed. New York : Worth Publishers, 2021. 700 p.

5. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. 3-тє вид., перероб. та допов. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 272 с.

6. American Psychological Association. Publication Manual of the American Psychological Association. 7th ed. Washington, DC : APA, 2020. 428 p.

Додаткова література

1. Banich M. T., Compton R. J. Cognitive Neuroscience. 4th ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2018. 606 p.

2. Goldstein E. B. Cognitive Psychology: Connecting Mind, Research, and Everyday Experience. 5th ed. Boston : Cengage Learning, 2019. 512 p.

3. Туринна О. Л. Методологія та методи психологічного дослідження : навчально-методичний посібник. Київ : Вид. дім «Персонал», 2018. 206 с.

4. Sternberg R. J., Pickren W. E. (eds.). The Cambridge Handbook of the Intellectual History of Psychology. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. 570 p.

5. Nosek B. A., Hardwicke T. E., Moshontz H., Allard A., Corker K. S., Dreber A., Fidler F., Hilgard J., Kline Struhl M., Nuijten M. B., Rohrer J. M., Romero F., Scheel A. M., Scherer L. D., Schönbrodt F. D., Vazire S. Replicability, Robustness, and Reproducibility in Psychological Science. Annual Review of Psychology. 2022. Vol. 73. P. 719–748.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт МАУП. URL: http://maup.com.ua
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: http://nbuv.gov.ua
3. PubMed (National Library of Medicine). URL: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov
4. APA PsycNet. URL: https://psycnet.apa.org
5. Scopus. URL: https://www.scopus.com
6. Web of Science. URL: https://www.webofscience.com
7. Google Scholar. URL: https://scholar.google.com
8. Center for Open Science (OSF). URL: https://www.cos.io
9. Directory of Open Access Journals (DOAJ). URL: https://doaj.org
10. Society for Neuroscience. URL: https://www.sfn.org

Рекомендовані джерела інформації оновлюються щороку.

Розробник (-и) силабусу:

_____

(П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання, посада на кафедрі, підпис)

Викладач: _____

(П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання, посада на кафедрі, підпис)

Силабус розглянуто на засіданні кафедри психології.

Протокол від «___» _____ 2026 р. № ____

Додаток 1

ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

Кафедра психології

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «НЕЙРОПСИХОЛОГІЯ ТА КОГНІТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ»

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти. Спеціальність С4 Психологія. ОНП «Психологія». Вибіркова дисципліна, 3 кредити ЄКТС / 90 год, III семестр, підсумковий контроль — залік.

1. Методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять

Практичні (семінарські) заняття (20 год.) спрямовані на поглиблення й систематизацію теоретичного матеріалу, розвиток критичного та дослідницького мислення, вироблення вмінь аналізувати нейропсихологічні й когнітивні дослідження та проєктувати власне нейрокогнітивне дослідження. Провідними формами роботи є науковий семінар-дискусія, колоквіум, аналіз наукових джерел і кейсів, порівняльний аналіз концепцій, публічний захист аналітичних матеріалів.

Порядок підготовки до заняття: опрацювати конспект лекції та рекомендовані джерела; підготувати відповіді на питання для обговорення; виконати практичні завдання; за потреби підготувати коротке повідомлення / презентацію; сформулювати щонайменше одне дискусійне питання за темою.

Критерії оцінювання роботи на занятті: повнота й аргументованість відповіді; здатність до критичного аналізу та зіставлення підходів; коректність наукової термінології; активність в обговоренні; дотримання академічної доброчесності. Робота на практичних (семінарських) заняттях разом із самостійною роботою оцінюється в межах до 40 балів за семестр.

Семінар 1 (Тема 1, 2 год.). Нейропсихологія як наука

Питання для обговорення:

1. Предмет, завдання та галузі нейропсихології (клінічна, експериментальна, реабілітаційна, нейропсихологія норми).
2. Історія становлення нейропсихології; внесок О. Р. Лурії.
3. Місце нейропсихології серед нейронаук та психологічних дисциплін.
4. Основні поняття нейропсихології.

Практичні завдання:

1. Скласти хронологічну схему розвитку нейропсихології як науки.
2. Порівняти завдання клінічної та експериментальної нейропсихології.
3. Окреслити можливості нейропсихологічного підходу для власної дослідницької теми.

Семінар 2 (Тема 2, 3 год.). Мозкова організація психічних функцій

Питання для обговорення:

1. Концепції локалізації психічних функцій: історія й сучасність.

2. Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій.
3. Три структурно-функціональні блоки мозку (за О. Р. Лурією).
4. Функціональна система як одиниця аналізу.

Практичні завдання:

1. Схематично зобразити три функціональні блоки мозку та їх функції.
2. Проаналізувати вияви порушення роботи одного з блоків на прикладі кейсу.
3. Обґрунтувати принцип системності в поясненні психічних функцій.

Семінар 3 (Тема 3, 3 год.). Нейропсихологічні синдроми та фактори

Питання для обговорення:

1. Поняття нейропсихологічного фактора та синдрому; синдромний аналіз.
2. Нейропсихологія уваги та пам'яті.
3. Нейропсихологія мовлення (афазії) та мислення.
4. Порушення довільних рухів і дій (апраксії); агнозії.

Практичні завдання:

1. Скласти таблицю зіставлення нейропсихологічних синдромів і відповідних факторів.
2. Провести синдромний аналіз навчального кейсу.
3. Визначити нейропсихологічні методики для оцінювання конкретної функції.

Семінар 4 (Тема 4, 2 год.). Методи нейропсихології; асиметрія та нейропластичність

Питання для обговорення:

1. Клінічне нейропсихологічне обстеження; принципи Луріївської батареї.
2. Нейровізуалізація (фМРТ) та електрофізіологічні методи (ЕЕГ, ВП, МЕГ); методи стимуляції (ТМС).
3. Функціональна асиметрія мозку та латералізація функцій.
4. Нейропластичність та відновлення функцій.

Практичні завдання:

1. Скласти порівняльну таблицю методів нейровізуалізації (роздільна здатність, інвазивність, можливості).
2. Дібрати доцільні методи для дослідження конкретного когнітивного процесу.
3. Проаналізувати кейс відновлення функції з опорою на поняття нейропластичності.

Семінар 5 (Тема 5, 3 год.). Когнітивна психологія та когнітивна наука

Питання для обговорення:

1. Предмет когнітивної психології; «когнітивна революція».
2. Метафора переробки інформації та її обмеження.
3. Когнітивна наука як міждисциплінарний проєкт.
4. Основні теоретичні підходи та моделі.

Практичні завдання:

1. Скласти схему переробки інформації для конкретного когнітивного процесу.
2. Порівняти інформаційний та втілений підходи до пізнання.
3. Визначити теоретичну рамку для власної дослідницької проблеми.

Семінар 6 (Тема 6, 3 год.). Сучасні дослідження когнітивних процесів

Питання для обговорення:

1. Увага та її види: моделі уваги.
2. Пам'ять: системи, процеси, сучасні моделі; робоча пам'ять.
3. Сприймання, мислення та розв'язання задач.
4. Прийняття рішень; евристики й когнітивні викривлення.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати сучасне емпіричне дослідження одного когнітивного процесу.
2. Скласти матрицю зіставлення моделей пам'яті (або уваги).
3. Сформулювати дослідницьке питання щодо когнітивного процесу для власної теми.

Семінар 7 (Тема 7, 2 год.). Когнітивна нейронаука

Питання для обговорення:

1. Предмет і методи когнітивної нейронауки.
2. Нейронні кореляти психічних процесів.
3. Втілене, розподілене та соціальне пізнання.
4. Обмеження й пастки нейронаукової інтерпретації (нейроредукціонізм).

Практичні завдання:

1. Скласти карту «когнітивний процес — метод — нейронний корелят».
2. Критично проаналізувати приклад нейроредукціоністського пояснення.
3. Обґрунтувати доцільність нейронаукового підходу для конкретної проблеми.

Семінар 8 (Тема 8, 2 год.). Експериментальні парадигми та проєкт дослідження

Питання для обговорення:

1. Хронометричні методи (час реакції) та парадигми (Струп, прайминг тощо).
2. Айтрекінг та психофізіологічні методи в когнітивних дослідженнях.
3. Планування когнітивного експерименту; контроль змінних.
4. Прикладні й міждисциплінарні напрями та формування дослідницької позиції аспіранта.

Практичні завдання:

1. Спроєктувати простий когнітивний експеримент (змінні, умови, показники).
2. Дібрати експериментальну парадигму під конкретну гіпотезу.
3. Презентувати та захистити аналітичний огляд / проєкт дослідження (ІНДЗ).

2. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота (60 год.) є провідною формою навчальної діяльності аспіранта й забезпечує поглиблене опанування дисципліни та формування дослідницьких умінь. Основними видами самостійної роботи є: опрацювання лекційного матеріалу й рекомендованих джерел (у т. ч. англомовних та проіндексованих у Scopus / Web of Science); анотування та конспектування наукових текстів; підготовка до практичних (семінарських) занять; написання есе й аналітичних оглядів; виконання індивідуального науково-дослідного завдання (ІНДЗ); підготовка до модульних контрольних робіт і заліку.

Розподіл самостійної роботи за темами

Тема	Зміст самостійної роботи	Год.	Форма контролю
Тема 1	Опрацювання предмета й історії нейропсихології; хронологічна схема розвитку.	7	Конспект, схема
Тема 2	Опрацювання теорії системної динамічної локалізації; схема трьох блоків мозку.	8	Схема, опитування
Тема 3	Таблиця нейропсихологічних синдромів і факторів; синдромний аналіз кейсу.	8	Таблиця, аналіз
Тема 4	Порівняльна таблиця методів нейровізуалізації; аналіз кейсу нейропластичності.	7	Таблиця
Тема 5	Опрацювання парадигм когнітивної психології; схема переробки інформації.	8	Схема, есе
Тема 6	Аналіз сучасного дослідження когнітивного процесу; матриця моделей.	7	Аналіз, матриця
Тема 7	Карта «процес — метод — нейронний корелят»; критичний аналіз редукціонізму.	7	Карта
Тема 8	Проєкт когнітивного експерименту; підготовка й оформлення ІНДЗ.	8	Захист ІНДЗ
Разом		**60**	

Індивідуальне науково-дослідне завдання (аналітичний огляд)

ІНДЗ — аналітичний огляд сучасних нейропсихологічних або когнітивних досліджень з обраної здобувачем проблеми та / або концепція нейрокогнітивного дослідження (орієнтовний обсяг 12–15 сторінок; 15–20 джерел, з них не менше 5 англомовних та проіндексованих у Scopus / Web of Science). Мета — сформувати вміння критично аналізувати нейрокогнітивні дослідження й обґрунтовувати напрям власного дослідження.

Рекомендована структура: вступ (проблема, мета, завдання огляду); основна частина (аналіз теоретичних підходів і сучасних досліджень; критичне зіставлення методів і результатів; обґрунтування доцільності обраного підходу); висновки (авторська позиція та перспективи дослідження); список використаних джерел за чинними вимогами.

Критерії оцінювання (до 20 балів): обґрунтованість теми та її зв'язок із дисертаційною проблемою; повнота й актуальність джерел; коректність аналізу нейрокогнітивних концепцій і методів; наявність критичного аналізу й власної позиції; дотримання академічної доброчесності та правил оформлення; якість публічної презентації.

3. Банк завдань для модульних контрольних робіт

Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі й охоплює матеріал відповідного змістового модуля. Кожен варіант формується з тестових завдань закритої форми, завдань на відповідність та відкритих (проблемних) завдань. Оцінювання здійснюється за критеріями, наведеними в силабусі (до 20 балів за кожну МКР).

Модульна контрольна робота 1 (змістовий модуль 1, теми 1–4)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Нейропсихологія вивчає: а) лише анатомію мозку; б) зв'язок вищих психічних функцій із мозковими механізмами; в) хімію нейромедіаторів; г) соціальні норми.

2. Засновником вітчизняної нейропсихології та автором теорії системної динамічної локалізації є: а) З. Фройд; б) О. Р. Лурія; в) Б. Скіннер; г) У. Джеймс.

3. Перший структурно-функціональний блок мозку (за О. Р. Лурією) забезпечує: а) програмування й контроль діяльності; б) регуляцію тонусу й неспання (енергетичний блок); в) приймання та переробку інформації; г) мовлення.

4. Третій блок мозку (лобові частки) відповідає насамперед за: а) регуляцію тонусу; б) програмування, регуляцію й контроль діяльності; в) зорове сприймання; г) слух.

5. Нейропсихологічний фактор — це: а) випадкова помилка; б) власна функція певної мозкової структури, порушення якої зумовлює синдром; в) шкала тесту; г) вид вибірки.

6. Порушення мовлення внаслідок локального ураження мозку називають: а) апраксією; б) афазією; в) агнозією; г) амнезією.

7. Агнозія — це порушення: а) рухів; б) впізнавання при збереженні елементарної чутливості; в) мовлення; г) уваги.

8. Функціональна магнітно-резонансна томографія (фМРТ) має перевагою: а) високу часову роздільну здатність; б) високу просторову роздільну здатність; в) інвазивність; г) відсутність зображення.

9. Електроенцефалографія (ЕЕГ) характеризується насамперед: а) високою просторовою роздільною здатністю; б) високою часовою роздільною здатністю; в) неможливістю реєстрації активності; г) інвазивністю.

10. Нейропластичність — це: а) незмінність мозку; б) здатність нервової системи змінюватися під впливом досвіду та ушкоджень; в) різновид афазії; г) метод стимуляції.

11. Латералізація функцій означає: а) однаковість півкуль; б) відносну спеціалізацію півкуль мозку щодо певних функцій; в) відсутність асиметрії; г) ушкодження мозку.

12. Синдромний аналіз у нейропсихології спрямований на: а) підрахунок балів тесту; б) виявлення спільного фактора, що зумовлює сукупність порушень; в) добір вибірки; г) оформлення статті.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між блоком мозку (енергетичний, приймання й переробки інформації, програмування й контролю) та його функцією.

2. Установіть відповідність між методом (фМРТ, ЕЕГ, ТМС) та його дослідницькою можливістю.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання.

1. Розкрийте предмет, завдання та галузі нейропсихології.

2. Схарактеризуйте теорію системної динамічної локалізації вищих психічних функцій.

3. Опишіть три структурно-функціональні блоки мозку та їх роль.

4. Порівняйте методи нейровізуалізації за просторовою й часовою роздільною здатністю.

5. Обґрунтуйте значення нейропластичності для відновлення психічних функцій.

Модульна контрольна робота 2 (змістовий модуль 2, теми 5–8)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Когнітивна психологія вивчає: а) лише емоції; б) пізнавальні процеси та переробку інформації; в) анатомію мозку; г) соціальні інститути.

2. «Когнітивна революція» позначає перехід від домінування: а) когнітивізму до біхевіоризму; б) біхевіоризму до вивчення внутрішніх пізнавальних процесів; в) психоаналізу до гуманізму; г) нейронауки до філософії.

3. Метафора переробки інформації уподібнює пізнання до роботи: а) двигуна; б) обчислювальної системи (комп'ютера); в) організму рослини; г) ринку.

4. Когнітивна наука є за своєю природою: а) вузькодисциплінарною; б) міждисциплінарною; в) ненауковою; г) суто філософською.

5. До систем пам'яті за сучасними моделями належить: а) лише сенсорна пам'ять; б) сенсорна, короткочасна / робоча та довготривала пам'ять; в) тільки довготривала; г) жодної.

6. Робоча пам'ять (за А. Бедделі) відповідає за: а) лише зберігання образів; б) тимчасове утримання й маніпулювання інформацією; в) регуляцію тонусу; г) моторику.

7. Ефект Струпа демонструє: а) відсутність уваги; б) конфлікт автоматичних і контрольованих процесів; в) роботу довготривалої пам'яті; г) латералізацію.

8. Айтрекінг (eye-tracking) реєструє: а) електричну активність мозку; б) рухи очей і фіксації погляду; в) кровотік; г) час реакції руки.

9. Втілене пізнання (embodied cognition) наголошує на ролі: а) виключно мозку; б) тіла й сенсомоторної взаємодії із середовищем у пізнанні; в) лише мови; г) відмови від пізнання.

10. Нейронний корелят когнітивного процесу — це: а) поведінковий показник; б) мозкова активність, пов'язана з цим процесом; в) статистичний критерій; г) вибірка.

11. Час реакції (RT) використовують як показник: а) обсягу вибірки; б) швидкості й ефективності когнітивної переробки; в) надійності тесту; г) латералізації.

12. Ризиком «нейроредукціонізму» є: а) підвищення валідності; б) зведення психологічного пояснення виключно до мозкового рівня; в) розширення вибірки; г) спрощення статистики.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між когнітивним процесом (увага, пам'ять, мислення, сприймання) та відповідним феноменом / моделлю.

2. Установіть відповідність між методом когнітивного дослідження (час реакції, айтрекінг, ЕЕГ / ВП) та його показником.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання.

1. Розкрийте предмет когнітивної психології та сутність «когнітивної революції».

2. Схарактеризуйте сучасні моделі пам'яті (або уваги).

3. Опишіть предмет і методи когнітивної нейронауки.

4. Порівняйте експериментальні парадигми когнітивних досліджень (час реакції, айтрекінг).

5. Обґрунтуйте можливості й обмеження нейронаукового підходу до пояснення пізнання.

4. Перелік питань до заліку

Залік виставляється за результатами накопичення рейтингових балів упродовж семестру. Наведений перелік питань слугує орієнтиром для систематизації та

самоперевірки знань і може використовуватися під час співбесіди за потреби уточнення підсумкової оцінки.

1. Нейропсихологія як наука: предмет, завдання, галузі.
2. Історія становлення нейропсихології; внесок О. Р. Лурії.
3. Місце нейропсихології серед нейронаук і психологічних дисциплін.
4. Концепції локалізації психічних функцій: історія й сучасність.
5. Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій.
6. Три структурно-функціональні блоки мозку та їх функції.
7. Поняття функціональної системи та нейропсихологічного фактора.
8. Нейропсихологічний синдром і синдромний аналіз.
9. Нейропсихологія уваги та пам'яті.
10. Нейропсихологія мовлення: афазії.
11. Нейропсихологія мислення та довільних рухів (апраксії).
12. Агнозії: види та механізми.
13. Клінічне нейропсихологічне обстеження.
14. Методи структурної та функціональної нейровізуалізації (КТ, МРТ, фМРТ).
15. Електрофізіологічні методи (ЕЕГ, викликані потенціали, МЕГ) та методи стимуляції (ТМС).
16. Функціональна асиметрія мозку та міжпівкульова взаємодія; латералізація.
17. Нейропластичність: види, механізми та відновлення функцій.
18. Когнітивна психологія: предмет і «когнітивна революція».
19. Метафора переробки інформації та її обмеження.
20. Когнітивна наука як міждисциплінарний проєкт.
21. Увага: види та моделі.
22. Пам'ять: системи, процеси, сучасні моделі.
23. Робоча пам'ять та її структура.
24. Сприймання та впізнавання.
25. Мислення та розв'язання задач.
26. Прийняття рішень: евристики та когнітивні викривлення.
27. Когнітивна нейронаука: предмет і методи.
28. Нейронні кореляти когнітивних процесів.
29. Втілене, розподілене та соціальне пізнання.
30. Хронометричні методи та експериментальні парадигми (Струп, прайминг).
31. Айтрекінг та психофізіологічні методи у когнітивних дослідженнях.
32. Планування когнітивного експерименту та контроль змінних.
33. Обмеження й пастки нейронаукової інтерпретації (нейроредукціонізм).
34. Прикладні й міждисциплінарні напрями нейрокогнітивних досліджень та їх етичні аспекти.
35. Проєктування нейрокогнітивного дослідження власної проблеми.